[illegible] 1. Kom

GRADSKA BIBLIOTEK
„JURAJ ŠIŽGORIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Tribuna

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU.
Mali oglasnik 10 riječi D. 3.50 svaka daljnja 50 p.
Priopćeno po retku D 10 — Plativo i tužívo u Šibeniku

IZLAZI SVAKOG DRUGOG DANA U JUTRO OSIM NEĐELJE
Uredništvo i uprava u Tiskari E. Vitaliani i Sin, Šibenik, Ul. Episkopa Milaša
Izdavač i odgov. urednik Hamilkar Vitaliani — Telefon br 47 —

POJEDINI BROJ STOJI DINARA 1.50
Pretplata mjesečno Din 14.- Inostranstvo Din 25
Čekovni rač. Zagreb 46 793 - RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

GODINA IV

ŠIBENIK — 15 OKTOBRA 1936 — SPLIT

BROJ 433

Nova Španija

Događaji se nižu i oni govore u prilog našeg stava u odnosu na građanski rat u Španiji. Naša velika štampa bila se previše zaletila. Ona je htjela da iskoristi krvoproliće u Španiji za propagandu svojih ideja. No, na tom se putu razočarala. Danas i ona uviđa da je krivo presudila situaciju. Njeni „specijalni izvjestioci" na „terenu" zamukoše, jer se dešava sve protivno od onog što su oni servirali jugoslovenskoj javnosti.

Jedan elan, neobuzdani elan socijalnog nacionalizma hrli da napaćenom narodu pruži bolju budućnost...

*

Naročito naši ljevičari vole da podvuku bojazan od te nemani fašizma. Sve ono što nacionalistički diše, sve ono je fašističko.

Prilikom svakog tog isticanja mogla bi se razviti teorija nacionalizma i njegovog izdanka, njegovog jednog ekstrema — fašizma. Govoriti o italijanskom fašizmu ili njemačkom nacionalsocijalizmu sasvim je razumljiva stvar. To su njihovi specijaliteti, ali nikakova roba za eksport. (Ni u kom slučaju za import u Jugoslaviju!). Trebalo je, dakle, zagalamiti svetom jačanju pozicija fašizma „eventualnom" pobedom pobunjenika u Španiji.

Na veliko zvono stavljena je pomoć pobunjenicima od strane Italije i Nemačke. Ali, i tu važi ona „reci mi da ti ne reknem". Ta je galama tim veća, čim je potpora Sovjetske Rusije i Francuske madridskoj vladi veća. Na veliko se svetom reklamisalo „obećanja" koja je general Franko dao i kakve će sve koristi Ital. i Nem. imati od konflikta u Španiji. Nastaće neravnoteža u Sredozemnom moru... No sve je to tako prozirno da se Engleska i druge zemlje nisu dale prevariti. Pobedom današnje vlasti u Madridu i Barceloni ta poremećenost odnosa snaga u Sredozemnom moru nesamo da bi stvarno bila, već bi potresla temeljima celog poretka u svetu. Ključ i vlast na Mediteraneu bio bi u rukama Kremlja...

*

Situacija u Španiji postaje danomice sve jasnija. Danas već niko ne dvoji u opštu pobedu nacionalističke vojske. No, nesamo to, od njene pobede ne treba niko da strahuje. Nova, nacionalna Španija danas je već obeležena. Novi život te Nove Spanije nastupa odlučnim korakom, on je pozitivan i za nikoga zastrašujući. Garancije koje nam je dala nacionalna hunta u Burgosu, reč koju su svetu dala četiri oficira — vođe nacionalističke vojske dovoljna su garancija da će ono što pretstoji biti pozitivno, biti na dobrobit španskog naroda i zadovoljstvo zainteresovanog sveta.

Nekidan je general Franko u svome govoru poručio nesamo španskom narodu, nego i celome svetu, ove značajne reči:

„Ne nameravamo da kome bilo vratimo kakve neopravdane privilegije. Naš je pokret u prvom redu narodni pokret. *Branimo slabe i nezaštićene.* Pod našom upravom ni jedan radnik neće ostati bez posla. *Ustali smo u borbu za narod i za srednji stalež.* Naša će ruka biti dovoljno čvrsta da bi je svako morao poštovati. Samo čvrstom rukom i disciplinom moći ćemo da ostvarimo narodne težnje. Spasli smo Spaniju od moskovskih boljševika da bi smo je vratili Špancima".

Ove su reči toliko precizne i trezno rečene da pobijaju sve one kombinacije o budućoj vlasti inkvizicije, veleposjedničkog kapitalizma i sličnim aždajama koje žderu narodno meso i krv. Oslobođeno seljaštvo i građanstvo će da diktuje budućnošću svoje države.

*

Nacionalističko votstvo priznalo je katoličkoj crkvi „duhovno votstvo" nove države. Jedan momenat kome treba posvetiti malo pažnje.

Neograničena vlast crkve postojala je u Španiji do početka ovog stoleća. Duhovna vlast bila je potpomognuta i jakom materijalnom pomoći. Selo je robovalo crkvi. To je bilo all time je za svagda svršeno. Tu negativnost je srušio [illegible] histi učinili su veliku uslugu novoj Španiji što su taj materijalni izvor crne internacionale (svoje suparnice) sravnili sa zemljom. Obe su strane poražene i poslednju reč ima — nacionalistička Španija. Ona će sada pregovarati sa crkvom i u tim pregovorima dati joj onaj minimum koji je potreban za njenu egzistenciju. Prestiž klerikalizma pokopan je za uvek, jer njegovo vaspostavljanje ne dozvoljavaju nacionalistički interesi. U novoj Španiji postojaće nova, nacionalizirana crkva, koja će služiti narodu i državi kao što služi i u Italiji i drugde.

Nacionalizam podržavan od širokih narodnih slojeva vodiće i služiće samo interesima tih narodnih slojeva i sve ono što tim interesima bude stalo na put biće nemilosrdno zgnječeno.

(Sarajevo) *B. J. Lorini.*

65 milijona za ruski ratni materijal u Španiji

London 15. Nacionalna vlada u Burgosu raspolaže sa nepobitnim dokazima koji svjedoče o očitom miješanju Moskve u španjolski građanski rat. Iz tih dokumenata proizlazi da je Sovjetska Unija do sada primila 65 milijona peseta za ratni materijal koji je uputila crvenoj Španiji. Pored toga iz tih se dokaza vidi da su svi sanduci za municiju, šrapneli, topovi i avioni koji su vladinovci upotrebljavali u bojevima kod Toleda bili providjeni ruskim znakom (čekić i srp) te prema tome dakako ruske provenijencije.

Augustov spomenik u Napulju

Napoli 15. Danas će u prisutnosti Mussolinijeva izaslanika min. Alfierija izvršiti svečano otkriće ogromnog spomenika prvom rimskom caru Augustu. Taj je spomenik sam Mussolini darovao gradu Napulju kao simbol novog carstva.

Čudne razlike

Predsednik Francuske Republike g. Lebrun 9. oktobra o. g. u Parizu

„Otkrivajući u ime Francuske ovaj spomenik, smatram potrebitim da podvučem da je blp. Kralj Aleksandar I. zaslužio naziv *Ujedinitelj* jer je u svom kratkom vladanju dao sve, pa i sam svoj život, radi *jedinstva jugoslovenskog naroda.*"

Dr Bariša Smoljan, nar. zastupnik 11. oktobra o. g. u Dubrovniku:

„Hrvatskom narodu nisu smetale svjetske oluje a kamoli 6. januarski povjetarac. Hrvatski narod neće da upadne u „klopku jugoslovenstva, jer je jugoslovenstvo samo klopka, koja ima da progúta „individualnost i slobodu hrvatskog naroda"!!!!!

Svemu ovome nije potreban komentar, dovoljno je da iznesemo cudnu razliku a da svatko razumije koliko je jadan i bijedan pokret koji se zove „hrvatsko pitanje"

—o

Don Kerubin Segvić i hrvati Sv. Ćiril i Metod

Ovaj „gotski tip" tvrdi [illegible] žici koju je „ad hoc" izdao da Hrvati nisu Slaveni već da je njihovo porijeklo „gotsko". — Ako je tako, onda je i prirodno da sa ostalim Južnim Slavenima, Hrvati zapravo i nisu jedan narod i da pok. Stjepan Radić nije imao pravo da Hrvate svrstava u „najslavenskiji narod" medju Slavenima.

Don Kerubin dalje tvrdi, da Sv. Ćiril i Metod, Slavenski apostoli, sa čijim je imenom vodjena stoljetna borba za Glagolicu, Slobodnu Istru itd. „nemaju nikakova posla sa Hrvatima" i da su oni bili, samo *srpski sveci!*

Ako ovo nije dosta i za „psa da pojede", onda je shvatljivo dokle je stiglo „hrvatsko pitanje"..!

—o

Bivši direktor „ženske" gimnazije Dušan Manđer i „Tribuna"

Ovaj novi „drug" Strosmajera i Račkoga — jer se usudjuje da daje tumačenja njihovim djelima — otkako je otišao u penziju, neshvaća da čovjek koji ide u penziju, nije ni za druge službe, osobito ne za one javnog rada. To se osobito može da primijeni za g. Manđera, koji je — dok je u službi bio, bio također i najintegralniji jugoslaven — i to prestao biti, čim je u penziju stavljen.

„Tribunu" u svom odgovoru g. Bartuloviću spominje onako mimogred e da i njoj, ili bolje na članak g. Rodića, odgovori. Iz cijelog sadržaja njegovog govora vidljivo je to, da on, g. Mangjer, zbilja spada u „penzionisane profesore".

—o

„Zadružni Savez" i njegova sanacija

Pitanje sanacije Zadružnog Saveza u Splitu nije samo pitanje Splita već cijele Dalmacije. Zato će se i „Tribuna" na tome zadržati sa nekoliko konstatacija.

Uprava Zadr. Saveza pala je u ruke članovima pripadnicima b. HSS samo tako, što je prilikom Glavne Skupštine napravljen jedan „trik" ili bolje prepad koji je ubio zadružni princip, koji bi u Savezu morao da vlada, i u Savez, ubacio grižljiv crv stranačke i plemenske politike.

Nova Uprava koja je ponikla iz tog i takvog prepada, sada, kada je na djelu, traži pomoć od koga? Od Kr. Vlade, jer Država potražuje Din 13.000.000.— koje bi trebalo, brisati.(!)

Dalmacija, ona nacionalna i zadružna se pita zašto sve to? *Najprije neka se utvrdi tko je zadružni novac pojeo i krivcima pred Sud, a tada pomoć i brisanja, uz, prethodno čišćenja Saveza od strančara i separatista!*

Inače će Zadružni Savez postati — na štetu Državne kase — izvor izbornih fondova za b. HSS i njen separatistički rad.

Solidarnost indijskih i palestinskih Muslimana

Bombay 15. Novi transporti engleskih četa koje odlaze u Palestinu izazvali su u redovima palestinskih Arapa veliko ogorčenje, tim više što engleska vlada favorizira useljavanje Židova koje Arapi smatraju glavnim uzrokom današnjih nemira u Palestini. Teror koji vrši Engleska nad Arapima u Palestini prouzrokovao je silno negodovanje u krugovima indijskih Nuslimana, kojih ima preko 70 milijona, koji bi mogli prema vjerovanju njihovih vodja da se i na drugi način solidariziraju sa onima u Palestini.

KUPUJEM Bankovne knjižnice, Zlato i Briljante. „Nakit" posredovanje za nabavu zajmova, Split — Krešimirova 3.

Iz katoličke Italije

Kad su talijanske čete god. 1918 okupirale Trst, Goricu, Rijeku, Istru i Zadar, odmah navališe na narodnu inteligenciju, a u prvom redu na naše rodoljubno svećenstvo. Gotovo svi svećenici našega jezika, Slovenci i Hrvati, bili su pozatvarani, prognani i mučeni. Svi na[illegible] a na nji[illegible] đoše Talijani. Crkve i škole zanijemiše; narod naš bio je lišen najsvetijeg prava čovjekova — prava da moli i uči svojim materinjim jezikom. Rijeka je bila odmah uzeta ispod jurisdikcije senjskoga biskupa; krčki biskup Mahnić bio je na prevaru odveden u zatočenje, a kad se bolestan vratio kući, umre. Još je na stolici goričkih knezova — nadbiskupa sjedio sveti biskup Sedej, ali i on je bio naskoro svrgnut i od žalosti umro. Sada — čuje se — da je svrgnut i tršćanski biskup Fogar. On je doduše talijanskoga roda, ali se isticao pravednošću, ljubavlju prema jugoslovenskom dijelu svoje pastve. To njegovo očinsko držanje prema većini svojih vjernika mrsilo je nečije račune, — i on mora da ide!

Eto, tako se postupa u najkatoličkijoj zemlji onkraj Jadrana.... P.

Borba protiv komunizma u Argentini

Buenos Aires 15. Jučer je državni pretsjednik potpisao ukaz kojim se zabranjuju i raspuštaju sve komunističke organizacije na području argentinskog teritorija, jer je dobio dokaze i podatke da je Moskva uskoro i tamo spremala subversivni prepad na ličnu sigurnost i državnu nezavisnost.

Pripreme za deseti sokolski slet

18 miliona kruna za uređenje strahovskog stadiona

Ogromni aparat, čiji je zadatak da spremi deseti svesokolski slet u Pragu 1938 godine radi punom parom. Sletsko pretsedništvo na čelu sa načelnikom Čs. obce sokolske dr. S. Bukovskim s tri zbora i 16 sekcija (koje su još razdjeljene na 9 grupa) počinje da rade na grandioznom delu, kojem ćemo se diviti za dve godine.

Detaljan program sleta će biti izrađen do 15 oktobra. Toga dana se završava termin konkursa za sletsku plakatu i značku. Do sada su stigla 73 predloga za slobodne vežbe (44 za članove i 29 za članice).

Najveću brigu zadaje uređenje Strahovskog stadiona. Treba izgraditi definitivno oba bočna krila glavne tribine, dalje obe bočne tribine i podići stalne toalete, garderobe i nužnike. Člansku tribinu i garderobe će po svoj prilici podići i ovoga puta Čs. obec sokolska iz sopstvenih sredstava kao provizorium. Sve ostalo mora podići država i to će progutati najmanje 18 miliona kruna. Da bi svi radovi na Strahovskom sta- [illegible] je potrebno da već početkom 1937 godine bude na raspoloženju bar 6 miliona kruna. Ta se svota mora već sada uzeti u državni budžet u kapitolu ministarstva narodnog zdravlja i fizičkog vaspitanja. Svi resori državne uprave priznaju hitnost te potrebe i ministar pretsednik dr. Hodža je obećao da će stvar iz sve snage pomoći.

Budite pretplatnici „Tribune“

Oglas licitacije

Uprava drž. ergele „Aleksandrovo“ — Biograd na moru na osnovu člana 89-105 održaće javnu ofertalnu licitaciju glede prodaje ulovljene riba u Vranskom jezeru.

Licitacija održaće se u kancelariji ergele „Aleksandrovo“ kod Biograda n. m. na dan 11. novembra 1936 god. u 11 s.

Uslovi licitacije mogu se viditi svakog radnog dana u kancelariji kod ergele „Aleksandrovo“ - Biograd n. m.

Kaucija za naše državljane Din. 3.000 a za strane 6.000.- polaže se na kasi Uprave drž. ergele „Aleksandrovo“ na dan licitacije najdalje do 10 sati.

Ponude će se primati samo od onih nadmetača, koji pored Uvjerenja o plaćenom porezu za tekuće tromesečje ove godine, podnesu uverenje odnosne stručne Komore o nadmetačkoj sposobnosti.

Naknadne telegrafske ponude neće se primati.

Ponude moraju biti taksirane sa 100. Dinara taksenih maraka i sa potrebnim dokumentima podnete na dan licitacije najdalje do 11 sati.

Br. 3155/36. Iz kancelarije državne ergele „Aleksandrovo“ — Biograd n. m.

POLITIČKI PREGLED

(mala enciklopedija)

Napori Kraljevskog Namjesništva i Kraljevske Vlade

„Samouprava“ svoj lijepi članak posvećen „Godišnjici Devetog oktobra“ ovako završava:

Bogomrski zločin nije postigao svoj cilj i ceo jugoslovenski narod se još čvršće i odlučnije okupio oko Prestola svoga Mladog Kralja, sina Kralja Aleksandra. Otadžbina je, duboko uvređena i ožalošćena, prebrodila krizu i onaj već sigurno korača napred, ka svome punome konsolidovanju. Kraljevsko Namesništvo, na čijem je čelu brat Kralja Aleksandra, Njegovo Visočanstvo Knez Pavle, čini najveće napore, — dajući uvek dokaze velike političke mudrosti, — da baštiniku Krune, u času Njegova punoletstva, preda neokrvnjeno i uvećano nasleđe, zemlju ojačanu, Jugoslaviju sređenu, njene odnose sa celim svetom definisane po najboljoj logici jedne realne politike. Kraljevska Vlada, — na čijem je čelu g. Dr. M. Stojadinović, i koja svakoga dana čini sa svoje strane sve što je u moći jedne narodne Vlade i sve što je obuhvaćeno onim državničkim shvatanjem Namesništva, koje je gore označeno, da služi Kruni, služeći narodu. Neka bi Bog, — koji je vrhovni pomagač svih poštenih napora, — krunisao to zajedničko delo najvećim uspehom, na sreću zemlje i Njenoga mladoga vladaoca, sina viteškoga Kralja Ujedinitelja, unuka Petra Velikog, a praunuka neumrlog Vožda Karađorđa.

Jugoslavenska ideja je umjetna tvorba novog doba

G. Milutin Mayer, narodni poslanik na listi Dra Mačeka u izjavi datoj uredniku „Mlade Hrvatske“ izrekao je i ove znamenite riječi:

„Razne tudje ideje ne uspjevaju po našim selima, jer se odbijaju na otpornosti našeg seljaka i njegovog konzervatizma. I sama ideja jugoslovenstva je tudja hrvatskom seljaku, pošto je to umjetna tvorba novog doba. Naš hrvatski seljak u ogromnoj većini ne mijenja svoga nacionalnog uvjerenja i vrlo budno prati sve dogodjaje oko sebe. Bude li razočaran postaje skeptik“.

Ova nova značajna Mayerovska teorija bit će sigurno zapisana zlatnim slovima u najnovijoj političkoj historiji hrvatskoga naroda.

Samouprava i Hrv. Dnevnik o demokraciji

„Samouprava“ u jednom od svojih posljednih brojeva, tumači „Hrvatskom Dnevniku“ pojam demokracije i ispravno veli:

„Demokratija je sistem koji regulisava ljudske odnose u savremenom civilizovanom društvu i to na svima poljima zajedničkog života. Kao takav regulator, demokratija ne može da ima ni staleški, ni profesionalni, ni uski teritorijalni karakter, ako ona hoće da bude prava demokratija. Ona mora da obuhvata celinu, bilo na teritoriji čitavog jednog naroda, bilo skupinu više takvih naroda. Demokratija ne pravi razlike u narodu, jer ona nije materijalna ni socijalna, već duhovna a specijalno politička i kulturna koncepcija. Prema tome demokratija može da bude samo jedna, a nikako ne mogu biti više demokratija: seljačka, varoška, zanatska, trgovačka, radnička, činovnička itd. Ko hoće iz demokratije da stvara politički instrumenat samo za jedan stalež ili profesiju, taj nije demokrata, jer se u toj njegovoj težnji nazire egoizam, koji onemogućava potrebno i lojalno regulisanje odnosa između svih staleža jednoga naroda.

„Samouprava“ iznosi zatim poglede i shvaćanja Stjepana Radića o demokraciji i njegovu nacionalnu ideologiju i političku taktiku izraženu kroz seljačku demokraciju s obzirom na specijalne prilike našega naroda u prošlosti, i, na koncu svojeg članka poručuje Hrvatskom Dnevniku.

Onaj, koji hoće da bude pravi demokrata, ne sme da bude sebičan i staleški orijentisan, već mora da ima pred svojim očima ceo narod, a onaj koji hoće da vodi samo i isključivo seljačku politiku, taj ne može da bude demokrata, jer negira sve ostale društvene redove naroda.

Druga je stvar, što se o seljaku mora da vodi prvenstveno računa, pošto je on i najmnogobrojniji“.

„Hrvatski Dnevnik“ odgovarajući „Samoupravi“, između ostalog, veli:

Seljačka demokracija nosi u sebi misao pravde za sve, jer je seljaštvo etički najrazvijenije, dok kao brončana većina ne može iskorišćavati manjinu. Sam način života, produkcije i sticanja drugčiji je kod seljaka, nego kod ostalih staleža, [illegible] demokracija, kojoj je nosilac seljaštvo, daje sigurnost i ostalim staležima, da ne će biti tangirani njihovi interesi, u koliko su opravdani i u skladu s interesima cijelog narodnog kolektiva. Prema tome je u praktičnoj politici prilično neodlučno naučno determiniranje pojma demokracije kao jedne i jedine.

Ipak bi „Samouprava“, — nastavlja „Hrvatski Dnevnik“ — ako možda i ne usvaja ovo naše mišljenje bila dobro učinila, da je odgovorila, šta ona uopće misli pod demokracijom i o konsekvencijama demokratskog principa u praktičnoj politici, napose o političkim pravima, koja je izvojevala francuska revolucija. Držimo, da nas „Samouprava“ vrlo dobro razumije, pak bi nas interesiralo njezino mišljenje o tome, ako joj možda nije neprijatno o tome pisati.

Druga zamjerka — kaže „Hrvatski Dnevnik“ — koju nam postavlja „Samouprava“, jest, da mi operiramo s mislima Stjepana Radića i njegovom seljačkom politikom u čisto praktične političke svrhe današnjice. Moramo priznati, da je ova tvrdnja „Samouprave“ potpuno ispravna, jer mi nemamo običaja ostajati samo kod principa, nego tražimo, da se ti principi i provedu u praktičnoj politici. Nije medjutim istina, da mi time hoćemo stvoriti jedan nov instrumenat u sadašnjoj taktici b. HSS prema ostalim političkim strankama, jer ne iznosimo ništa novo, a najmanje se tu radi o nekoj taktici. Naprotiv je po srijedi jedno čisto načelno pitanje, koje je sastavni dio programa hrvatskog seljačkog pokreta. Istina je, što „Samouprava“ piše, da to činimo u jasnoj težnji, da bi se time postigao jedan praktičan cilj, jer, kao što rekosmo, nama nije do samog teoretiziranja, nego do toga, da postavimo jasne principe i da ti principi budu i provedeni. Ne može se voditi poštena politika, koja bi jedno propovijedala, a drugo provodila. To svakako ne bi bila prava demokratska politika, nego pseudodemokracija, koja je od nas daleko. Ako ono, što iznesosmo, predstavlja nacionalnu ideologiju Stjepana Radića, ne vidimo razloga, zašto nam „Samouprava“ prigovara, da tu ideologiju hoćemo da učinimo također političkom ideologijom za postizavanje praktično—političkih težnja jedne stranke, pravije jednog naroda. Ne bismo se međutim složili s time, da se tu radilo o nekoj političkoj taktici Stjepana Radića, jer je on te misli zastupao sa svojim bratom Antunom i u doba, kad je seljačko pravo glasa bilo vrlo stegnuto i kada to nije donosilo nikakve stranačke koristi.

Mi se potpuno slažemo sa stanovištem „Samouprave“: „Ko hoće iz demokratije da stvara politički instrumenat samo za jedan stalež ili profesiju, taj nije demokrata, jer se u toj njegovoj težnji nazire egoizam, koji onemogućava potrebno i lojalno regulisanje odnosa između svih staleža jednog naroda“. Pa prema ovom stanovištu „Samouprave“ nije bilo potrebno da ona odgovori, šta ona uopće misli pod demokracijom (a to je odmah na početku objasnila) i o konsekvencijama demokratskog principa u praktičnoj politici.

Profesor zagrebačkog univerziteta i pretsjednik Jugoslavenske akademije g. Dr. Albert Bazala, u novembru prošle godine, održao je predavanje „O ideji demokracije“ na Kolarčevom narodnom univerzitetu u Beogradu, i u svojem razlaganju nastojao je da pokaže kako demokratska ideja sadrži u sebi prosvjetnu misao, nadalje moralnu misao, socijalnu i političku misao pa na posljetku kulturnu misao i kako se prema tome ideja demokracije zaokružuje do jednog pogleda na svijet. Demokracija, rekao je predavač, nije samo jedan politički sistem, nego je gledanje na život čovjeka u njegovoj cjelini.

I ako „Hrvatski Dnevnik“ smatra, da je hrvatsko seljaštvo probuđeno i osviješteno i da ima sve preduvjete, da bude nosilac sveukupne državne politike, mi ipak tvrdimo da je hrvatsko seljaštvo još daleko do takovog stepena političke zrelosti i da nije aktuelno danas raspravljati o problemu, kako će se iz duha seljačkog zvanja izgraditi prosvjetni moralni, socijalni i kulturni život hrvatskog naroda.

Upozoravamo pretplatnike,

sve one kojima smo dozvolili da primaju i dalje list iako nisu do sada udovoljili svojoj dužnosti plaćajući uredno pretplatu i podmirujući ranije dugovanje, da će im se ako odmah ne izvrše spomenutu dužnost, list obustaviti i podnijeti proti njima tužbu sudu.

Opomene šaljemo svakome.

Čekove smo već dostavili.

Prema tome očekujemo odluke!

Krojački pribor cijelokupan za **Odijelo, Iberciger** i **Kaput**
dobije se prvoklasan uz **vrlo povoljne Cijene.**
Crvenković i Manojlović **SPLIT**
kod crkve Sv. Duje

Iz Biograda

Prošlih je godina Biograd n m u lje- noj sezoni bio pun stranaca, a neki su stajali i poslije sezone. Suvišno je isti- ăti, koliko su koristi imali od toga ne ămo vlasnici hotela, njihova rad upo- lenosti, već ribari i poljodjelci, koji su rodavali svoje proizvode, vlasnici pri- atnih soba, nosači, pralje itd., a da se e spominje općinu, koja je naplaćenim aksama isplatila dobar dio duga osta- ljenog od ranijih uprava. Od svega to- a ove godine, može se kazati nije ni- ta bilo! Ove godine nije bilo nit toliko otina stranaca, koliko je prošlih godi- a, a osobito lani, hiljada bilo. A zašto ve to? Izvjesna gospoda, kriva (za svu vu štetu, hoće da to opravdaju neza- ovoljstvom gostiju u jednom izvjesnom otelu. To je apsolutna laž. Prije svega u tom istom hotelu ostalo je lani mnogo stranaca i poslije ljetne sezone, što logično znači, da su oni u onom hotelu zadovoljni bili. S druge pak strane ima, i bez onoga hotela, drugih hotela u Biogradu koji su također ove godine, može se kazati, prazni bili. A s treće pak strane, i to je najglavnije, kako nam je kazao ovih dana jedan odlični gospodin gost iz svih ranijih godina, ni on ni drugi gosti ove godine nisu došli, jer neke je lani neuka grupa ljudi, nahuckana od neke izvjesne gospode „furešta“, koji su ovamo doselili trbuhom za kruhom, vrijeđalo im ne samo čovječju čast, već i sve ono, što je najmilije i najsvetije svakom čovjeku, trebalo je, da se sva ova štete dogodi, pak da se ljudi osvijeste i uvide svoju fatalnu grešku. Nadajmo se, da će ovaj dobri narod poslije ove pouke napokon odbaciti od sebe izvjesne pokvarenjake i lažne dobrotvore i proroke, koji ga, ponizujući ga i unoseć u nj nemir, upotrebljavaju kao rulju za njihovu ličnu korist, a na njegovu veliku štetu i na sramotu ove pitome i dosada na dobrom glasu varošice, čijim se prirodnim ljepotama dive svi stranci i zbog kojih su je prošlih godina u velikom broju posjećivali, a nadležna ministarstva najobilatije joj novčane pomoći udijeljivala.

Biograđani.

Prolazak Nj. V. Kraljice Majke kroz Tučepe

(Tučepi 9. X) Dana 7 t. mj. prošla je kroz naše selo Nj. V. Kraljica Majka sa svojom pratnjom. Glas o Njezinom prolasku proširio se je munjevitom brzinom. Sokolska četa poduzela je sve da doček bude što veličanstvenije. Ispred škole podignut je bio veličanstven slavoluk, na kojem su vijale nekoliko zastava. Na slavoluku visela je slika Nj. V. Kralja Petra II i Njegove Uzvišene Majke. Poviše slika postavljeni su bili napisi: Živio Kralj, Zivila Kraljica i Živila Jugoslavija! Od župske kuće do mlina kojih 200—300 m s obe strane puta postavljeni su stjegovi sa zastavama. Po svim okolim kućama vijorile su se zastave. Cijeli prostor bio je posut cvijećem. U 12 časova pod slavoluk došli su članovi Sokolske čete, Jadranske straže, školska deca sa nastavnicima-cama domaćinski tečaj i mnoštvo svijeta, tako da je bilo na okupu oko 800 duša. Od tog doba pa do 16 sati narod je tu čekao i po kiši i po vjetru samo da vidi i pozdravi svoju Kraljicu. U 16 sati pucanj prangija navijestio je da Kraljica dolazi. Iz stotine grla prolamaju se do neba poklici, pjevaju se pjesme, a kad je Njezin auto došao pod slavoluk, nastao veliko oduševljenje.

Od lovačke staze do moderne autoceste

Povijest ceste

Početak gradnje auto pruge u Rajhu

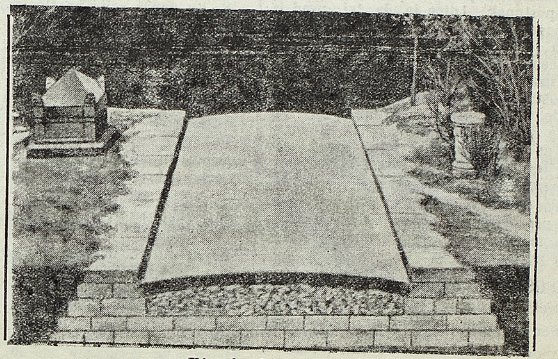

Via Appia u modelu

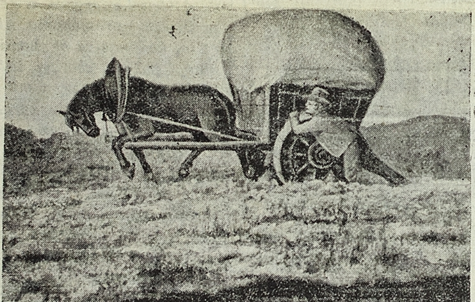

Pokrajinska cesta srednjeg vijeka

Pračovjek je prije više hiljada go- ina stanovao u špiljama i jamama je bio u prvom redu lovac. Kako živio od lova to su vazda bili pu- ljci isti kojima je gonio svoje tureve divlji vô) na pojilište. Tako su ovi uteljci prvi zameci, takorekuć pra- rme, naše današnje ceste. I u rani kameno doba (4000 do 1900 prije rista) je bilo već „cesta“, na kojima u se razvili prvi počeci prometa. U rončano doba nastaje prvi puta promet sa inostranstvom kao početak u voza i izvoza robe i to: bakra, srebra, lata, kositra i jantara. Ali u svim tim slučajevima radi se samo još o prirodnim prometalima bez smišljene i planski zasnovane gradnje u našem smislu.

Prvi tehnički osnovani putevi bili su putevi preko močvara pomoću oblića (iz drveta) u podstroju, na njima nasipi, koji su nosili trasu puta. Taj način gradnje puteva preuzeli su stari Rimljani od Germana te se i danas još grade u močvarnim krajevima. Već i staro klasično doba ima velikih gradjevina puteva (cesta), tako Kartaginci, stari Egipćani i Feničijani. Tako je nastala više hiljade godina prije Hrista prva cesta sa prigodom gradnje Keopsove piramide. Također je imala stara Perzija ceste, koje se mogu takmičiti sa modernom građom cesta što se duljine istih tiče. I stara Kina bila je uzorna u tome pogledu; ona je izgradila radijalno iz Pekinga carske drumove, od kojih jedan još i danas postoji kao najveća kineska autocesta.

Na Kapitolu u Rimu vidimo još danas miljokaz, kameni stub, koji pokazuje udaljenosti do najvažnijih gradova imperija. Iz Rima su vodile ceste u Španiju, Škotsku, na Eufrat i Nil.

Tako je bilo za vrijeme Dioklecijana već 400 državnih cesta sa ukupnom duljinom od 85.000 km., izgrađene su tako savršenom tehnikom, da ih se može mjeriti našim današnjim mjerilom tehnike izgradnje ceste. Najpoznatija od njih je Via Appia, koja vodi iz Rima u Kapuu, Benevent, Tarant do Brindisia, odakle se morem može u Grčku. Duljina ove ceste je 540 km.

Gradnja je započeta godine 312 prije Krista od cenzora Apija Klaudija u širini od 8 m, te je bila zbijena kvadrovima — dakle umjetna cesta koja je osim toga bila na rubovima ograđena sa 70 centimetara visokim zidovima.

Srednji vijek je manje stavna epoha u povijesti cesta, jer su tada izgrađene pokrajinske ceste bile u lošem stanju, te je putovanje po njima bilo skopčano velikim poteškoćama. A u novo doba počinje opet jači razvoj u izgradnji cesta, osobito za vrijeme Napoleona, koji je gradio ceste u strateške svrhe.

U to vrijeme počinje prvi put gradnja cesta po nacrtu i po tehničko znanstvenim principima. Godine 1747 bila je u Parizu ustanovljena škola za građevinske inženjere, specijalno za gradnju cesta i mostova. Najogromnija mreža cesta pak je nastala tek u našem stoljeću, u kojem je i razvitak tehnike cesta silno porastao uslijed sve veće upotrebe motoriziranih vozila (autonobil, autobus, autokar motocikl) — do moderne autopruge u Njemačkoj, specijalna dvosmjerne ceste, samo za promet autovozilima, koje je 1000 km ovih dana stavljeno u promet.

„ILS“ INDUSTRIJA LIJESA
TVORNICA SANDUKA - SIBENIK
Skladište svakovrsnog materijala. Prodaja na veliko i malo uz najpovoljnije dnevne cijene i uvjete. Telef br. 30.

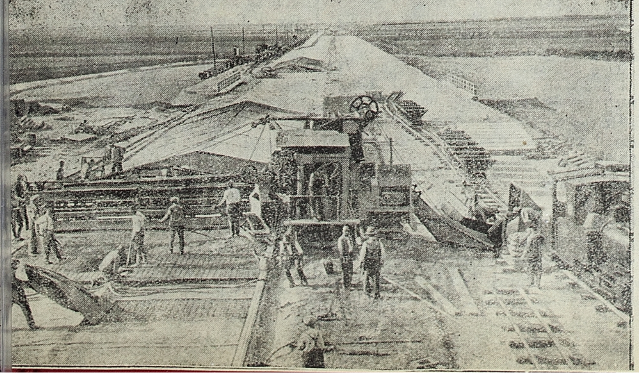

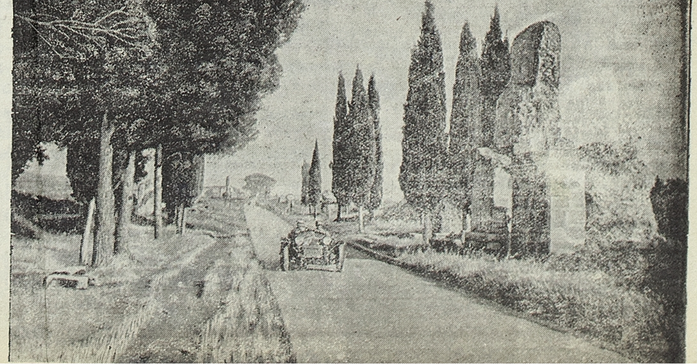

SPLIT

Odgovor. i dopisništvo vodi
g. C. Pezelj, Marulićeva 1/II.

Koga ima b. Samostalna Demokrat. Stranka u Splitu?

Splitska dnevna štampa pod naslovom „Sastanak b. SDS“ izmedju ostaloga veli: „Primljeni su sa vel. zadovoljstvom izveštaji delegata o snazi i odlučnosti pristaša u provinciji. Pristašama javlja se da je otvorena u Splitu izborna kancelarija b. SDS za sve informacije u vezi sa općinskim izborima“.

Kad smo pročitali tu vest, ne malo smo se začudili.

Pa čemu posebne prostorije b. SDS, kad već postoje prostorije pristaša Dra Mačeka, u kojima se daju direktive za opć. izbore i kad je b. SDS združena sa b. HSS u tzv. SD koaliciji. To najbolje dokazuje, da ni tu nema sloge i da je rascep gotov. Razumljivo je, da Dr Leontić ne može dozvoliti da mu Kaliterna soli pamet.

Medjutim, neznamo za koga su otvorene te prostorije b. SDS i za koje pristaše u Dalmaciji.

Sto centrisanjem vlasti u rukama Mačeka i smrću Pribićevića, završena je misija b. SDS u Dalmaciji. Tu stranku u Splitu danas vode i sačinjavaju valjda Dr Leontić, Dušan Mangjer, Dr Pederin i ko još. Dr Bulat ju je ostavio i prešao potpuno b. HSS.

Možda se g. Dr Leontić umislio i uobrazio, da je on još pretstavnik onih negdašnjih falanga, kojima je onako grlato, junački i „nepokolebivo“ pretstavljao glupost onih koji idu putevima plemenskog separatizma i defetizma i ukazivao na vel. jug. misao kao jedini oslonac države.

Seća li se g. Leontić svojih nekadašnjih reči? Gde mu je doslednost, iskrenost i snaga da ostane tome veran što je govorio?!!!

A danas?

Danas taj isti g. Leontić biva susretan sa čudnim osećajem i raspoloženjem onih koji jugoslovensku unitarističku misao nisu izneverili i izdali!

Danas on ne prestavlja više nikoga, jer b. SDS u Dalmaciji ne znači i ne prestavlja nikakovu snagu. Ako govorimo neistinu, neka nam iznesu imena samo 50 (pedeset) svojih vernih članova u Splitu!!!

Labudov poslednji vapaj Hrv. Radničkog Zaveza

Podružnica tzv. Hrv. Radničkog Saveza u Splitu (sekcija radnika u brodogradilištu „Split“???) poziva radnike na pomenutom brodogradilištu da stupe u njegove redove, jer da će jedino tako moći zaštiti svoje radničke interese.

Taj apel HRS najbolje dokazuje da je pala snaga i moć Mačekova pokreta i da su radnici uvideli da glupa i mizerna politika zastava i parada ne vodi nikakovom pozitivnom cilju ni poboljšanju njihovih radničkih prilika.

Mi smo imali prilike da razgovaramo sa izvesnim radnicima baš sa pomenutog brodogradilišta, koji nam tvrde, da je laž, da na brodogradilištu Split postoji neka naročito brojčana sekcija HRS.

Postoji naprotiv jedan ili dva čoveka, koji agitiraju za taj HRS, ali koji sa strane radnika bivaju najodlučnije bojkotirani.

„S kime ćemo raditi i ko će zaštititi naše interese“, veli nam jedan radnik. „Valjda ona gospoda kapitalisti zagrebački i bogati advokati ili valjda gospoda popovi, pretstavnici teškog kapitala?!“

Kakav HRS! Radnicima je više dosta zaglupivanja. Njima je do zarade, a ne do parada, proslava „Lepe naše“, glumljenja, zastava itd.

Taj apel HRS liči na poslednji vapaj ranjenog labuda.

Dr Bulati Hrvatski klasični jezik

G. Edi Bulat na zboru Mačekovaca u Dubrovniku rekao je: „Dubrovnik je sačuvao narodu još i hrvatski čisti klasični jezik. Ko bude dirao u hrv. narod taj doživljuje sudbinu izdajice. Jugoslovenstvo je stupica u koju se ima uhvatiti hrv. narod.“

Interesira nas, da li je i splitski advokat g. Edi Bulat, dok je on govorio sa zanosom kao funkcioner „Orjune“ o jugoslovenskoj istini, govorio isto sa tim čistim hrv. klasičnim jezikom. Da li je taj g. Edi kada dirao i naredjivao da se dira u hrv. narod?! Te šta je bilo onda jugoslovenstvo, dok je on govorio o njemu, kao aksiomu i istini, koju se ne može ničim pobiti. Šta li g. Bulat neće još da klasičnim čistim jezikom izreče? Možda će opet sutra govoriti ko što je nekoć govorio. Ali ne daj Bože! Mi bi želili, da on ostane uvek samo „Hrvat“, a ne jugosloven!!!

Poljana je otvorena

Naši građani dočekali su, na koncu veselje da uzmognu pružiti svoje noge po krasnoj poljani, koja je i prije bila obljubljeno šetalište, a sada upravo neprispodobiva; upravo mami čovjeka na šetnju po danu i naveče.

Radovi napreduju i na držav. cesti. I tu, zbilja, treba pohvaliti naše vlasti jer se u svakom pogledu radi valjano. Vidi se da se ne žali troška, da se našem gradu dade pristojan izgled na koji je tako dugo čekano. U prvom redu hvala ide Gradskom poglavarstvu.

Međutim idući po gradu vidi se da pojedini građani slabo imaju razumijevanja za ove napore Grada, pa nebi ni prstom makli, kako se kaže, da mu izađu ususret niti ondje gdje im je to dužnost. Npr. barem da pred svojim kućama drže red i čistoću.

Žalimo što moramo konstatirati da vrlo žalostan primjer pruža u tome baš jedan državni ured, smješten u jednoj velikoj zgradi, na najprometnijem mjestu. To je ured u koji dnevno dolazi stotine poslovnih ljudi. Tu je u podne, kad se zatvara, nekakvo čišćenje prostorija i tada se sve smeće, hrpa papira i otpadaka, jednostavno izbaci pred glavnim ulazom na ulicu, bez obzira na prolaznike, koji se, s pravom, tuže na taj postupak. Istina je, da taj ured iz razloga štednje nema određenog personala za čišćenje, a i rasvjeta je vrlo skučena, a to i jest vrlo žalosno, kad se zna da u takav ured dnevno ulazi mnoštvo građana, koji ostavljaju tu hiljade dinara. Taj ured ima i dvorište gdje dolaze konji i kola. Ni tu se nikada ne čisti, tako da je i tu, usred grada, leglo smrada, insekata i bolesti.

Apeliramo da se svi, a naročito državne ustanove, slože sa radom Grada na uspostavljanju reda i čistoće u ovom našem gradu, gdje je takva akcija veoma potrebna.

POŠUMLJIVANJE POČINJE. Šumski otsjek Sreskog načelstva počinje ovih dana sa jesenskom sadnjom borića, koja traje od 15 septembra do 15 decembra. Ovo je razdoblje uopće kod nas najzgodnije za sadnju ovih mladih biljaka.

Šumski otsjek ima i ove godine u programu brojna pošumljivanja u svima općinama sreza. U tu svrhu do sada je odobrena od Banske uprave svota od 18000 d, a zatraženo je još 43000, što će sigurno biti i odobreno. Pošumljivanje u ovom srezu uvijek je provađano odličnom organizacijom i stručno i zato odličnim uspjehom, pa je uvelike korisno da se i dalje provodi.

Čim stigne odobrena svota od 18 hiljada sa pošumljivanjem će se početi.

U državnom rasadniku na Šubićevcu mogu i privatnici, a tako i škole i druge državne ustanove, da dobiju besplatno mladih borovih sadnica i sjemena. Tako je do sada zamolio za sadnice svjetionik Prišnjak, u svrhu pošumljenja goleti otočića.

Dobro bi bilo da privatna lica što više sade drveće jer time namiru svojoj djeci neprocjenjivi kapital.

AMERIČKA JAHTA THEL došla je iz Splita u Šibenik. Na njoj su kao mornari 2 Jugoslavena, 2 Talijana, 1 Austrijanac. Jahta je iz Bostona, a vlasnica joj je jedna gospođa Amerikanka, koja je također na njoj. Juče je posjetila Skradin i Slapove Krke.

ŽANDARMERIJSKI PORUČNIK g Aćimović premješten je u Kragujevac, a na njegovovo mjesto došao je žand. poručnik g. Tadić.

BACANJE MINA upropašćuje morsko i slatkovodno ribarstvo. Kod nas je ovo zlo silno rasprostranjeno, pa nema jednoga mjesta u kojemu se ne prakticira. U nekim mjestima je upravo iskorjenjena riba na ovaj način.

Naročito je velika šteta od mina u rijekama i jezerima. Na Vranskom Jezeru to se događa, ali, radi boljeg čuvanja, manje nego na Krki i drugim našim rijekama. Naročito je ovo štetno na Skradinskom Buku. Tu stranci imaju prigodu da se osvjedoče o kulturnom niveu našega naroda, koji upropašćuje na taj način svoje blago. Strancima je, izgleda barem, i bolje poznato koje se blago krije u našim vodama, kao Krki, Vranskom jezeru, pa Jadrtovcu itd. Već ranije (1928 g.) su njemačke novine pisale o tom našem blagu. Napose je bilo pisano o Jadrtovcu kao pogodnoj uvali za ribnjak, a još više za gojenje peradi kao pataka, gusaka itd., koju bi se moglo prehranjivati sa bakterioz. muljem.

Vidimo vrlo dobro da kod nas niko nema pravog razumijevanja za narodne potrebe, ali barem bi se moglo spriječiti temeljito upropaštavanje ovog prirodnog blaga. Na koncu vidimo u zadnje doba da među prosjacima, koji su preplavili grad ima dosta takvih kojima fale cijela ruka ili samo šaka. To je posljedica eksplozije mine u ruci.

Sokolsko društvo Mandalina

Prigodom druge godišnjice smrti blagp. Viteškog Kralja Aleksandra I mandalinski Soko dostojno se se setio Velikog Kralja.

Jutrom 9. X. osvanula je Mandalina u žalobnom ruhu. U 9.30 sati bio je na letnom vežbalištu zbor svih kategorija. U 10.30 prisustvovalo je društvo korporativno žalobnom pomenu u mjesnoj crkvi. Crkvu su dupkom ispunili i mještani, štovatelji i harnici Velikog Kralja.

Društvo je iz crkve korporativno, s mnoštvo naroda, otišlo u novi sokolski dom, gdje je održana svečana pomen sjednica. Započela je Sokolsk. pozdravom, a svršila sa Hej Slaveni. Deklamirana je Katalinić Jeretova pjesma: Našem dobrom mrtvom Kralju i Matešićeva Kralju—Sokolu. Svirana je i državna himna. Predavanje je o Neumrlom Kralju održao stareš. Vlahović. Sednica je završena klicanjem: Slava Kralju Aleksandru Ujedinitelju i živio Nj. V. Kralj Petar II i Živela Jugoslavija.

Sokolsko društvo Klanac

kod Siverića održava 18 o. mj. slet. Ovo je prvi sokolski slet u ovom mjestu, pa se članovi društva i seljani marljivo zauzimaju da bude osiguran uspjeh u svakom pogledu: da se dostojno manifestira ideja sokolstva, da bude potstrek vrijednim seljanima za daljnji rad na nacijonalnoj izgradnji i da zadovolji posjetnike. Posjećenje ovog sleta je nacionalna dužnost svakoga onoga komu je to moguće, a biće svakome i lijep i interesantan izlet.

Ovo Sokolsko društvo radi marljivo na podizanju nacionalne svijesti u mjestu i okolini i promiče narodno prosvjećivanje. Ono je prava blagodat za narod jer preko njega narod ove okolice gleda u svijet; u njemu razbija tamu neznanja i dobiva pojam o životu i svijetu. Zato svaki sokolaš i prijatelj sokolstva treba da dođe na ovaj slet da tako pridonese svoj dio k upređenju prosvjete našeg zagorskog seljaka.

širite »TRIBUNU«

Paško Kaliterna znade kako se postaje ekonomski slobodan

Na Zboru Mačekova u Dubrovniku g. Kaliterna rekao je: „Nacionalno osvješćen seljak mora i ekonomski postati slobodan čovek. Put do ekonomske slobode napaćenog hrvat. naroda pokazao je prvi pok. Stj. Radić.“

Pošto mi neznamo kako se može postati ekonomski sloban čovek, što će to sigurno g. Kaliterna da znade, jer njemu poslovi, izgleda dobro idu, bili bi mu zahvalni kad bi sam (bez advokata Edia!) objasnio onim mnogobrojnim neslobodnim ljudima, kako je on postao ekonomski slobodan.

Pensije opet neredovito stižu!

Tuže nam se opet neki pensioneri, da im pensije neredovito stižu i to sa ogromnim zakašnjenjem. Ali ne samo to, nego se dešava da izvesni pensioneri koji imadu kuće, posede itd. i k tome bez dece, pensije primaju mnogo pre nego li njihove kolege. kojima je pensija jedini izvor za življenie.

Skrećemo pažnju nadležnima na činjenicu, da je penzije potrebne ljudima dostavljati čim pre, poglavito sada kad se nalazimo u zimskim danima. U protivnom, potrebno je bar voditi evidenciju kome je pensija preča i potrebnija, pa da mu se ista pre i pošalje.

Splitski „Glas mira“

U Splitu izlazi list, koji nosi nežno i pitomo ime „Glas mira“. Kod nas uopće održavaju se privredne, gospodarske, socijalne konference, na kojima bi se imalo raspravljati o poboljšanju stanja pojedinih staleža, a koje su u stvari rasprave o nedozvoljenim političkim promenama itd. Jednom rečju, kod nas se održavaju i stvaraju mnogi pokreti, zborovi, listovi koji po svojoj vanjštini u očima neobaveštenog čoveka izgledaju korisne po opšte narodne i nacionalne interese.

Međutim, dešava se da razni ti nežni i pitomi izrazi bivaju samo fasade ili plaštevi iza kojih se krije nešto sasma drugog, nešto što nije u skladu i što se nikako ne podudara sa velikom jug. mišlju, glavnom bazom i osloncem Jugoslavije.

Ko prati tako taj splitski „Glas mira“ vrlo bi lako mogao razumeti taj „mir“, iza kojeg se sigurno kriju oni čije političko obiležje i uverenje nije u skladu sa postojećim jug. mirom i poretkom.

Obljetnica tragične smrti Blaženopoč. Kralja—Ujedinitelja

Tučepi 10. Inicijativom Sokolske čete priređena je žalobna manifestacija prigodom dvogodišnjice tragične smrti blpč. Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. U 9 sati održan je pomen u crkvi. Pomenu su prisustvovale sve kategorije članstva sok. čete, školska djeca s nastavnicima, članovi Jadranske straže, Pučke prosvete i drugi. Posle pomena svi prisutni su se povratili u školu, gdje je nastavnik Babić održao prigodni govor, a deca su recitovala nekoliko pjesmica o „Kralju Mučeniku“: Na koncu bi ispjevana himna „Bože pravde“.

U 19 s. sok. četa održala je svečanu komem. sednicu. Sjednici su prisustvoval sva gorespomenuta društva i mnoštvo drugog naroda. Sednicu je otvorio stá rešina sok. čete Stojković Petar, iznivš svrhu ovog sastanka. Zatim su naraštaj recitovali nekoliko pesama.

Ova priredba ostavila je dubok utisa na slušateljstvo, koje je s bolom u duš a suzama u očima pošla svojim kućama